

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W GDAŃSKU**

RGD.61-42/08/IW

Gdańsk, 22 września 2008r.

DECYZJA NR RGD. 41/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2007 r., Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy: Marcie Śmigielskiej prowadzącej Przedszkole „Delfinek” z siedzibą w Gdańsku

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę **praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów** polegającej na stosowaniu następujących postanowień wzorca *UMOWY NR ...* wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.):

1. § 3 ust. 5 o treści: *„Opłaty wnoszone po terminie będą powiększone o dodatkową kwotę w wysokości 10% kwoty głównej.”*,
2. § 4 ust. 2 o treści: *„Ustalone zmiany, o których mowa w punkcie 1 – szym obowiązują Przedszkole i Rodziców/ Opiekunów bez konieczności zmiany niniejszej umowy.”*,
3. § 6 ust. 1 o treści: *„Dyrektor Przedszkola, w porozumieniu z Właścicielem uprawniony jest do rozwiązania niniejszej umowy, w przypadku:*
  - a) *systematycznego zalegania z płatnościami za Przedszkole*
  - b) *nie przestrzegania przez Rodziców/ Opiekuna postanowień niniejszej umowy.”*

i przyjęciu zobowiązania ww. przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez usunięcie wskazanych uchybień w treści kwestionowanych postanowień umownych, nakłada się na przedsiębiorcę: Martę Śmigielską prowadzącą Przedszkole „Delfinek” w Gdańsku obowiązek wykonania tego zobowiązania w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji poprzez:

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL./FAX (058) 346-29-32, 346-29-33, 301-51-75

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

- a) wprowadzenie zmian we wzorcu *Umowy NR ...* zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami oraz
- b) wycofanie z istniejących w obrocie prawnym umów postanowień kwestionowanych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów poprzez podjęcie działań zmierzających do aneksowania tych umów.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939) - w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - nakłada się na przedsiębiorcę: Martę Śmigielką prowadzącą Przedszkole „Delfinek” w Gdańsku, obowiązek przekazania informacji o realizacji przyjętego zobowiązania oraz doręczenia dowodów na okoliczność zawarcia nowych umów według nowo opracowanego wzorca umowy załączonego do pisma z dnia 30 czerwca 2008 r. oraz zakończenia procesu aneksowania umów zawartych według kwestionowanego wzorca w terminie miesiąca od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W I kwartale 2008 r. przeprowadzono postępowanie wyjaśniające mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych w obrocie konsumenckim przez przedszkola niepubliczne, działające na terenie województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, pod kątem zgodności postanowień zawartych w tych wzorcach z przepisami Kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem klauzul wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W ramach postępowania wyjaśniającego dokonano m.in. analizy wzorca umowy o nazwie: *Umowa NR ....* stosowanego przez Panią Martę Śmigielką prowadzącą Przedszkole „Delfinek” w Gdańsku. Kontrola ww. dokumentu wykazała, że niektóre z zawartych w nim zapisów mogą naruszać zbiorowe interesy konsumentów, w związku ze stosowaniem postanowień umownych uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej „SOKiK”, za niedozwolone i wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „Rejestrem”.

Mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, postanowieniem nr 195 z dnia 22 kwietnia 2008 r., zmienionym następnie postanowieniami nr 299 z dnia 24 czerwca 2008 r. i nr 365 z dnia 23 lipca 2008 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej „Prezesem Urzędu” lub „Prezesem UOKiK”, wszczął z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez przedsiębiorcę: Panią Martę Śmigielką prowadzącą Przedszkole „Delfinek” w Gdańsku, zwanego dalej „Przedsiębiorcą” lub „Przedszkolem”, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu *Umowy Nr....* następujących postanowień:

1. § 3 ust. 5 o treści: „*Opłaty wnoszone po terminie będą powiększone o dodatkową kwotę w wysokości 10% kwoty głównej.*”

2. § 4 ust. 2 o treści: *„Ustalone zmiany, o których mowa w punkcie 1 – szym obowiązują Przedszkole i Rodziców/ Opiekunów bez konieczności zmiany niniejszej umowy.”*,
3. § 6 ust. 1 o treści: *„Dyrektor Przedszkola, w porozumieniu z Właścicielem uprawniony jest do rozwiązania niniejszej umowy, w przypadku:
  - a) systematycznego zalegania z płatnościami za Przedszkole
  - b) nie przestrzegania przez Rodziców/ Opiekuna postanowień niniejszej umowy.”*

W pismach z dnia 15 maja 2008 r. i z dnia 30 lipca 2008 r. Przedsiębiorca zobowiązał się do zmiany treści kwestionowanych zapisów § 4 ust. 2 i § 6 ust. 1 wzorca *Umowy NR ...* oraz wykreślenia z niego postanowień § 3 ust. 5. Jednocześnie Przedsiębiorca przedłożono nowy wzorzec umowy i oświadczył, że aneksowanie umów zawartych na podstawie kwestionowanego wzorca nastąpi w miesiącu wrześniu 2008 r.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

System oświaty w Polsce obejmuje – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm) – przedszkola, które mogą być zarówno placówkami publicznymi, jak i niepublicznymi (art. 5 ust. 1 ww. ustawy). Z kolei, jak głosi preambuła do wymienionej ustawy o systemie oświaty, *„oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa”*. Świadczenie przez przedszkola edukacji w ramach systemu oświaty jest zatem usługą o charakterze użyteczności publicznej, co potwierdza również wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 lutego 2003 r., sygn. akt XVII Ama 36/02, w uzasadnieniu którego Sąd stwierdza m. in., iż przedmiotem działania szkoły niepublicznej są usługi o charakterze użyteczności publicznej, tj. edukacja. Status przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów potwierdza również w odniesieniu do osób prawnych organizujących lub świadczących usługi o charakterze użyteczności publicznej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt III SK 22/04.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Przedsiębiorca Pani Marta Śmigielska prowadząca Przedszkole „Delfinek” w Gdańsku, które zostało w dniu 28 kwietnia 2006 r. wpisane do ewidencji szkół niepublicznych Gminy Miasta Gdańska pod numerem 124/P/04, jako osoba fizyczna świadcząca usługi edukacyjne o charakterze użyteczności publicznej, jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zasady działania Przedszkola „Delfinek” zostały określone w opracowanym przez Przedsiębiorcę Statucie Przedszkola, w którym zamieszczono m.in. postanowienia regulu-

jące wzajemne prawa i obowiązki: prowadzącego Przedszkole i jego pracowników, a także konsumentów korzystających z usług Przedszkola.

W ramach prowadzonej działalności Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy określające zasady świadczenia usług wychowania przedszkolnego.

Wszczynając postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów Prezes Urzędu zakwestionował postanowienia wzorca umowy o następującej treści:

1. § 3 ust. 5: „*Opłaty wnoszone po terminie będą powiększone o dodatkową kwotę w wysokości 10% kwoty głównej.*”;
2. § 4 ust. 2: „*Ustalone zmiany, o których mowa w punkcie 1 – szym obowiązują Przedszkole i Rodziców/ Opiekunów bez konieczności zmiany niniejszej umowy.*”;
3. § 6 ust. 1: „*Dyrektor Przedszkola, w porozumieniu z Właścicielem uprawniony jest do rozwiązania niniejszej umowy, w przypadku:*
  - a) *systematycznego zalegania z płatnościami za Przedszkole*
  - b) *nie przestrzegania przez Rodziców/ Opiekuna postanowień niniejszej umowy.*”

uznając je za tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru.

W Rejestrze tym wpisane zostały m.in. postanowienia o następującej treści:

- Poz. 642. „*Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego*”. (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05).
- Poz. 643 „*Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05).
- Poz. 726. „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów.*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04).
- Poz. 791: „*W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 kwietnia 2006 r., sygn. akt: XVII Amc 38/05).
- Poz. 1016: „*W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt: XVII Amc 135/05).
- Poz. 1198: „*Słuchacz zobowiązany jest do opłacenia kursu w wyznaczonych przez Organizatora terminach. Nieopłacenie raty w wyznaczonym terminie powoduje skreślenie z listy uczestników kursu, utratę prawa do rabatu za kontynuację w przyszłości oraz naliczenie kary umownej w wysokości 0,5 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 18 maja 2006 r. sygn. akt XVII Amc 64/05).

Zgodnie z propozycjami zmian treści kwestionowanych postanowień zawartymi w piśmie z dnia 15 maja 2008 r. i z dnia 30 czerwca 2008 r. i załączonym projektem nowo opracowanego wzorca umowy:

- Przedsiębiorca odstąpił od stosowania postanowień § 3 ust. 5 wzorca,
- § 4 ust. 2 wzorca otrzymał nowe brzmienie: *„Ustalono zmiany, o których mowa w punkcie 1 – szym obowiązują Przedszkole i Rodziców/ Opiekunów po podpisaniu aneksów do umów wykonywanych.”*,
- w § 4 dodano ust. 3 o następującym brzmieniu: *„W przypadku niezaakceptowania zmiany wysokości opłat, o których mowa w punkcie 1 – szym,, Rodzic/Opiekun może wypowiedzieć umowę drogą pisemną lub każdą inną ze skutkiem na koniec miesiąca złożenia wypowiedzenia.”*
- zmieniono treść postanowień § 6 ust. 1 nadając im następujące brzmienie: *„Dyrektor Przedszkola, w porozumieniu z Właścicielem, uprawniony jest do rozwiązania niniejszej umowy, po uprzednim wezwaniu Rodziców/Opiekunów do usunięcia w wyznaczonym terminie powstałych nieprawidłowości w jej wykonywaniu polegających na: a) zaleganiu z płatnościami za Przedszkole, b) nie przestrzegania przez Rodziców/ Opiekuna postanowień niniejszej umowy.”*

Tak więc w nowo opracowanym wzorcu umowy:

- odstąpiono od powiększania opłat za pobyt dziecka w przedszkolu wnoszonych przez rodziców/opiekunów po wyznaczonym terminie o dodatkową kwotę w wysokości 10% kwoty głównej,
- umieszczono postanowienia przewidujące – w przypadku zmiany wysokości opłat za pobyt dziecka w przedszkolu - obowiązek aneksowania umów w tym zakresie z jednoczesnym przyznaniem konsumentom prawa odstąpienia od umowy w przypadku niezaakceptowania zmienionych warunków świadczenia usługi przez Przedsiębiorcę,
- wprowadzono zapisy, które przewidują, w przypadku nie wywiązywania się przez konsumenta z obowiązku terminowego uiszczenia opłat za usługi opieki nad dzieckiem, możliwość rozwiązania przez Przedsiębiorcę umowy po uprzednim pisemnym wezwaniu rodziców/opiekunów do zapłaty zaległości w wyznaczonym terminie.

Ponadto Przedsiębiorca zobowiązał się do aneksowania umów zawartych na podstawie kwestionowanego wzorca w miesiącu wrześniu 2008 r.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: bezprawności działania i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Powołany wyżej przepis ustawy zawiera w pkt 1-3 przykładowe wyliczenie praktyk zakazanych przez ustawodawcę. Katalog ten nawiązuje do stosowania klauzul wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodek-

su postępowania cywilnego, nieuczciwych praktyk rynkowych lub czynów nieuczciwej konkurencji oraz szeroko ujmowanego prawa konsumenta do informacji.

„Zbiorowe interesy konsumentów” to prawa nieograniczonej liczby konsumentów. Nie stanowią one przy tym sumy indywidualnych interesów dającej się określić, nawet licznej, grupy konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Art. 479⁴³ Kodeksu postępowania cywilnego rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza zatem, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

W uchwale 7 sędziów z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, Sąd Najwyższy uznał, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a¹ *jest stosowanie identycznej klauzuli jak wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru (...)*. Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru.*

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

W prowadzonym postępowaniu administracyjnym Prezes Urzędu zakwestionował praktykę Przedsiębiorcy polegającą na stosowaniu w obrocie konsumenckim wzorca umowy, w którym zawarte zostały postanowienia o treści tożsamej z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Po pierwsze, zakwestionowane zostały m.in. postanowienia § 3 ust. 5 worca *Umowy NR ...* uprawniające przedsiębiorcę do powiększania opłat wnoszonych po terminie o dodatkową kwotę w wysokości 10% kwoty głównej. Postanowienie to nie definiuje, czy jest to kara umowna, czy odsetki karne. W ocenie Prezesa Urzędu ww. dodatkowej opłacie nie można przypisać charakteru kary umownej, ponieważ zgodnie z art. 483 § 1 *Kodeksu cywilnego*, będącym podstawą do jej zastosowania, przewiduje się zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepie-

---

¹ W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

nieżnego. Zastrzeżona w ww. postanowieniu § 3 ust. 5 „dodatkowa kwota” w opinii Prezesa Urzędu - stanowi w istocie odsetki za zwłokę w wykonaniu zobowiązania pieniężnego.

Zgodnie z art. 359 § 2¹ k.c. „maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne)”. Obecnie wskaźnik ten wynosi 7,50 %, w 2007 r. kształtował się na poziomie od 5,75 proc. do 6,7 proc.² Tym samym maksymalne odsetki ustawowe nie mogą aktualnie przekraczać poziomu 30 % (4 x 7,50 %) w skali roku. Należy ponadto zaznaczyć, że zgodnie z art. 359 § 2² k.c., „jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne”. Natomiast w myśl przepisów art. 359 § 2³ k.c. – „postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych (...). W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy”.

Zdaniem Prezesa Urzędu, określenie odsetek umownych na poziomie 10% kwoty głównej, powoduje, że będą one - w przypadku np. zalegania przez konsumenta z opłatą przez jeden miesiąc - znacznie wyższe od obowiązującej stawki odsetek ustawowych, w tym również odsetek maksymalnych, przewidzianych w przepisach *Kodeksu cywilnego*.

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienia to jest tożsame m.in. z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi w pozycjach m.in.: 791, 1016 i 1198 rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 21 listopada 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 135/05) - uznał za niedozwolone postanowienie umowne klauzulę, o następującej treści: „W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty.” (poz. 1016 rejestru).

Podobne do wyżej wymienionych postanowienie – lecz przewidujące jeszcze niższe odsetki umowne - uznano za niedozwolone wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 38/05). Po uprawomocnieniu się tego orzeczenia SOKiK, pod pozycją 791 Rejestru wpisano postanowienie, o następującej treści: „W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”. W uzasadnieniu przedmiotowego wyroku podkreślono, że - zgodnie z art. 385¹ § 1 *Kodeksu cywilnego* - niedozwolone są postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Taki charakter mają zdaniem Sądu postanowienia ustalające odsetki w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki, które są rażąco wygórowane.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 18 maja 2006 r., sygn. akt XVII AmC 64/05, SOKiK uznał, że postanowienie wzorca umownego o treści „Słuchacz zobowiązany jest do opłacenia kursu w wyznaczonych przez Organizatora terminach. Nieopłacenie raty w wyznaczonym terminie powoduje skreślenie z listy uczestników kursu, utratę prawa do rabatu za kontynuację w przyszłości oraz naliczenie kary umownej w wysokości 0,5 % należnej kwo-

---

² Por. na: <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/Dzienne/Stopy.htm>.

ty za każdy dzień zwłoki" (poz. 1198 rejestru), z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażąco naruszenie interesów konsumentów, poprzez spełnienie przesłanek art. 385¹ § 1 kc i art. 385³ pkt 17 kc stanowią niedozwolone postanowienie umowne.

Tak więc, za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienia § 3 ust. 5 stosowanego przez Przedsiębiorcę wzorca umowy, określające wysokość dodatkowej opłaty za nieterminowe regulowanie należności, mieszczą się w hipotezach klauzul 791, 1016 i 1198 wpisanych do Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone.

Po wtóre postanowienia § 4 ust. 2 wzorca *Umowy NR ... o treści „Ustalone zmiany, o których mowa w punkcie 1 – szym obowiązują Przedszkole i Rodziców/ Opiekunów bez konieczności zmiany niniejszej umowy.”* przewidują możliwość dokonania przez Przedsiębiorcę zmiany opłat za świadczone usługi opieki nad dziećmi bez konieczności zmiany postanowień umowy. Nie przyznają one również konsumentowi prawa odstąpienia od umowy w przypadku braku akceptacji zmienionych warunków umowy.

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienie to jest tożsame z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05 pod pozycjami 642 o treści: *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”* oraz 643 o treści: *„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”*.

W uzasadnieniu ww. wyroku SOKiK uznał, że postanowienie o treści: *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”* nie gwarantuje konsumentowi (tu: *studentowi*) rzetelnej informacji o zmianie treści umowy zawartej z przedsiębiorcą (tu: *uczelnia*) w zakresie ewentualnej zmiany wysokości opłat, które konsument powinien ponieść. W opinii Sądu *„Umowa łącząca studenta i uczelnia ma charakter umowy ciągłej i podlega rygorom umów konsumenckich określonym w art. 384 i 384 1 kc. (...) Powyższe dotyczy również zmiany wzorca umowy w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, jeżeli druga strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie. Zapis powyższy jest niezgodny z w/w przepisami, a przyjęty w nim sposób powiadamiania studenta o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia Rektora nie stanowi gwarancji, że ta informacja z pewnością do niego dotrze, co rodzić może ujemne skutki w postaci powstania u konsumenta zadłużenia w opłatach z powodu braku wiedzy o ich podwyższeniu. Z tych też powodów zakwestionowane postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki studenta (konsumenta) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami a zarazem rażąco narusza jego interesy.”* Odnosząc się do treści postanowienia: *„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”* SOKiK uznał, że stanowi ono niedozwoloną klauzulę umowną określoną w art. 385³ pkt 20 Kodeksu cywilnego. W opinii Sądu *„O ile pozwana szkoła na pełne prawo do podwyższenia wysokości czesnego w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia, o tyle studentowi (konsumentowi) powinno być gwarantowane prawo odstąpienia od zawartej umowy, gdy nie jest on w stanie ponieść kosztów podwyżki. Wzorzec, którym posługuje się pozwana takiego uprawnienia dla studenta nie przewiduje. Nie można uznać za słuszny argument pozwanej, że problem ten rozwiązuje prawo studenta do rozwiązania umowy w każdym czasie zgodnie z § 9 wzorca umowy. W takim przypadku student do momentu rozwiązania umowy zmuszony byłby do ponoszenia opłaty w podwyższonej wysokości.”*

Kwestionowane postanowienie § 4 ust. 2 wzorca *Umowy Nr ...* stanowi, że zmiana wysokości opłat za pobyt dziecka w Przedszkolu nie wymaga zmiany umowy. W opinii Prezesa UOKiK, o ile Przedsiębiorca ma pełne prawo do podwyższenia wysokości opłat za świadczone usługi m.in. w zależności od inflacji i aktualnych kosztów działalności, to nie może on - zastrzegając sobie prawo do zmiany wysokości opłaty na mocy jednostronnej decyzji – naruszać wynikającego z art. 384¹§ 1 Kodeksu cywilnego obowiązku doręczenia wzorca stronie umowy. Zgodnie z ww. przepisem, wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli został doręczony stronie przed zawarciem umowy, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Zgodnie z § 2 tegoż artykułu w razie, gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiąże on także wtedy, gdy druga strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego.

Zgodnie z art. 385³ pkt 20 Kodeksu cywilnego za niedozwolone uznaje się te postanowienia umowne, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy, bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy. Zgodnie z § 4 ust. 2 zmiana wysokości opłaty obciążającej konsumenta nie jest traktowana jako zmiana warunków umowy. Zapisy wzorca nie gwarantują konsumentowi prawa do otrzymania wzorca umowy zawierającego zmienione warunki świadczenia usługi i odstąpienia od umowy w przypadku braku akceptacji tych warunków.

Stosowany wzorzec umowy przewiduje możliwość jej rozwiązania przez konsumenta z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Mając na uwadze to uregulowanie, należy zauważyć istotną różnicę między wypowiedzeniem umowy, a możliwością odstąpienia od niej. Uznając, że - w przypadku zmiany przez Przedsiębiorcę warunków umowy, dotyczących wysokości opłat należnych za pobyt dziecka w Przedszkolu i braku akceptacji tej zmiany przez konsumenta - wypełnieniem dyspozycji art. 385³ pkt 20 k.c. jest ogólne uregulowanie zawarte we wzorcu, umożliwiające konsumentowi wypowiedzenie umowy z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia, doprowadzilibyśmy do sytuacji, konsekwencją której – w przypadku nie zaakceptowania przez konsumenta zmienionych warunków umowy - byłaby konieczność ponoszenia przez niego opłat w podwyższonej wysokości do momentu rozwiązania umowy w przewidzianym terminie jej wypowiedzenia. Zagwarantowanie konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy, powoduje, że po przekazaniu Przedsiębiorcy informacji o odstąpieniu od umowy z powodu nieakceptowania przez niego zmienionych finansowych warunków świadczenia usługi, konsument ponosi – do ustalonego momentu rozwiązania umowy - opłaty za zakupione usługi w dotychczasowej wysokości.

Tak więc, za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienie § 4 ust. 2 wzorca *Umowy NR ...* stosowanego przez Przedsiębiorcę, mieszczą się w hipotezach klauzul 642 i 643, wpisanych do Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone.

Po trzecie, wyniki porównania treści § 6 ust. 1 wzorca *Umowy NR ...* z treścią klauzuli wpisanej na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod pozycją 726 o treści: „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skre-*

ślenie z listy studentów.” wskazują na identyczność skutków wywoływanych przez te uregulowania, których nie niweluje odrębność sformułowań.

W uzasadnieniu przywołanego wyroku SOKiK stwierdził, że zapis o treści *„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”* narusza dobre obyczaje i interesy konsumentów tj. art. 385¹ kc.

Art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Konsument jako słabsza strona stosunku prawnego stając wobec przedsiębiorcy – profesjonalisty podlega szczególnej ochronie. W szczególności naruszają w sposób rażący interesy konsumentów działania przedsiębiorcy sprzeczne z przepisami prawa. Art. 491 § 1 kc stanowi, że gdy jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania zobowiązania z zaznaczeniem, że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Chociaż powyższy przepis posiada charakter dyspozytywny, tzn. zależny od woli stron to jego treść jest powszechnie stosowana w obrocie gospodarczym i stanowi jeden z jego dobrych obyczajów. Powyższe potwierdza również choćby wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 stycznia 2000 r. (sygn. akt IAcA 817/99), w którym sąd orzekł, iż *„sama zwłoka w spełnieniu świadczenia nie daje podstaw do odstąpienia od umowy w świetle art. 491 § 1 kc, który warunkuje jego skuteczność od wyznaczenia drugiej stronie odpowiedniego, dodatkowego terminu”*.

Dobre obyczaje we wzajemnych relacjach Przedsiębiorcy i konsumentów wymagają, aby w omówionym przypadku zastosowany znalazł przepis art. 491 §1 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym, dopiero po upływie dodatkowego, wyznaczonego konsumentowi terminu do wykonania świadczenia pieniężnego, Przedsiębiorca winien mieć zapewnione prawo do odstąpienia od umowy i skreślenia dziecka z listy wychowanków.

Zdaniem Prezesa Urzędu zakwestionowane postanowienia § 6 ust. 1 wzorca *Umowy NR...*, pomimo różnic w treści, są tożsame z cytowaną wyżej klauzulą niedozwoloną. Wywołują one tożsame skutki prawne co ww. postanowienie Rejestru, wiążąc prawo Przedsiębiorcy do rozwiązania umowy z niewykonaniem zobowiązania przez konsumenta, bez uprzedniego wyznaczenia konsumentowi dodatkowego terminu do jego wykonania.

Analiza porównawcza zakwestionowanych postanowień wzorców umowy oraz przedstawionych powyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wskazuje, że kwestionowane postanowienia wyczerpują przesłanki postanowień uznanych za niedozwolone. Zakwestionowane zapisy umowy nie mają wprawdzie identycznego brzmienia, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, że mieszczą się w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Skutkuje to uznaniem, że uprawdopodobniona została bezprawność działania Przedsiębiorcy, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Do stwierdzenia stosowania przedmiotowych praktyk niezbędne jest ponadto wykazanie, iż bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów dotyczyło tzw. zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować

- potencjalnych klientów Przedsiębiorcy. Niezgodnym z prawem działaniem Przedsiębiorcy mogła bowiem zostać dotknięta nieograniczona liczba osób, tzn. wszystkie osoby do których adresowana jest oferta przedsiębiorcy.

Przedsiębiorca w toku postępowania przekazał propozycje zmian i uzupełnienia kwestionowanych postanowień wzorca *Umowy NR ...*, zadeklarował aneksowanie umów zawierających takie postanowienia oraz opracował nowy wzorzec umowy regulujących zasady zmian opłat za świadczone usługi opieki przedszkolnej i uprawnienie konsumenta do odstąpienia od umowy w przypadku braku akceptacji jej zmienionych warunków, a także propozycje zmiany treści postanowień dotyczących trybu rozwiązania przez Przedsiębiorcę umowy z powodu zalegania przez rodziców/opiekunów z płatnościami za Przedszkole.

W świetle powyższego, w niniejszej sprawie zachodzą podstawy do zastosowania art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 powołanej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Zdaniem Prezesa Urzędu, w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki do wydania decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Okoliczności sprawy uprawdopodobniają stosowanie przez Przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na posługiwaniu się w obrocie konsumenckim wzorcami umownymi, w których zamieszczone zostały klauzule wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Przedsiębiorca zobowiązał się do podjęcia działań zmierzających do: zapobieżenia wskazanym powyżej naruszeniom poprzez aneksowanie umów wykonywanych; umieszczenia w nowo opracowanym wzorze umowy postanowień przewidujących obowiązek informowania konsumenta o planowanych podwyżkach czesnego z jednoczesnym przyznaniem mu prawa odstąpienia od umowy w przypadku niezaakceptowania zmienionych warunków świadczenia usługi przez Przedsiębiorcę oraz określających tryb rozwiązania umowy w przypadku zalegania przez konsumenta z należnymi należnościami.

Zaproponowane przez Przedsiębiorcę zmiany kwestionowanych postanowień wzorca umowy uwzględniają, w ocenie Prezesa Urzędu, obowiązujące przepisy prawa, w szczególności art. 385 i nast. Kodeksu cywilnego.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek złożenia - w terminie miesiąca od uprawomocnienia się niniejszej decyzji - informacji o realizacji przyjętego zobowiązania oraz dostarczenia dowodów na okoliczność zawarcia nowych umów według nowo opracowanego wzorca załączonego do pisma z dnia 30 czerwca 2008 r. oraz zakończenia procesu aneksowania umów zawartych według kwestionowanego wzorca.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

POUCZENIE:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i konsumentów
Dyrektor Delegatury w Gdańsku

Roman Jarząbek

Otrzymuje:

Pani
Marta Śmigielska
Przedszkole „Delfinek”
ul. Jabłońskiego 28
80- 766 Gdańsk